

### Čo je to archeologický nález?

Podľa pamiatkového zákona je archeologický nález hnuiteľná vec, ktorá je dokladom o živote človeka a jeho činnosti do roku 1918 a spravidla sa našla v zemi, na jej povrchu alebo pod vodou. Sú to napríklad:

- keramické, sklenené alebo kovové nádoby či ich fragmenty,
- rôzne nástroje, zbrane, šperky, súčasti odevu a mince,
- stavebná keramika (tehly, mazanica) a ľudské či zvieracie kosti,
- vojenský materiál (zbraň, munícia, strelivo, súčasť uniformy), ktorý pochádza spred roku 1946.

**Dôležité upozornenie:** Všetky archeologické nálezy sú zo zákona vlastníctvom Slovenskej republiky.

### Kde všade môžete artefakt náhodne nájsť?

Náhodný nález je taký, ktorý nenájdete cieľovým hľadaním (napr. detektorom kovov) alebo pri archeologickom výskume. Najčastejšie k nemu dochádza:

- **V lese:** Pri turistike, zbieraní húb (napr. vo vývrate stromu, po odvalení kameňa alebo na mieste rozrytom diviakmi).
- **Na poli a lúke:** Pri prechádzke, venčení psa, po oraní alebo priamo v krtincoch.
- **Na záhrade a stavbe:** Pri rýľovaní, výsadbe stromov, kopaní základov pre garáž, pivnicu či bazén.
- **Pri vode:** Na brehoch alebo v koryte rieky pri zníženej hladine, prípadne pri ryžovaní.

### KROK ZA KROKOM: Čo musíte urobiť po nájdení nálezu?

Ak nájdete archeologický predmet, pamiatkový zákon presne definuje vaše povinnosti. Postupujte podľa týchto krokov:

#### 1. Nález ohláste čo najskôr

Nálezca musí objav ohlásiť Krajskému pamiatkovému úradu (KPÚ) najneskôr na druhý pracovný deň po jeho nájdení, a to buď priamo, alebo prostredníctvom obce.

**Ideálny postup:** Zateľfonujte priamo z miesta nálezu a počkajte na príchod pracovníka KPÚ.

**Ak ste mimo signálu/pracovného času KPÚ:** Nález ohláste elektronicky (e-mailom).

Správa musí obsahovať fotografiu nálezu, miesto nálezu a presné GPS súradnice.

#### 2. S nálezom nemanipulujte

Nález sa musí ponechať bez zmeny na mieste až do obhliadky pamiatkarom, najmenej však tri pracovné dni odo dňa ohlásenia.

**Dôležité upozornenie:** Neodborné vyzdvihnutie bez dokumentácie nálezových okolností znamená stratu väčšiny informačnej hodnoty pre historikov.

#### 3. Zdokumentujte miesto (Ak nemôžete čakať na odborníka)

Ak musíte z miesta odísť, alebo komunikujete s KPÚ elektronicky, urobte viacero fotografií (kolmý pohľad na nález, detail, vzdialený pohľad na okolie a dominanty terénu) a nahrajte krátke situačné video.

#### 4. Zabezpečte nález proti krádeži a zničeniu

Do príchodu odborníka ste povinný urobiť nevyhnutné opatrenia na záchranu nálezu.

V lese alebo mimo turistického chodníka nález prikryte zeminou, listím či konármi a miesto nenápadne označte (napr. zapichnutím konára alebo uložením kameňov), aby ho pamiatkari našli.

**Výnimka pre premiestnenie:** Nález môžete presunúť do bezpečia LEN v prípade, ak mu hrozí okamžité zničenie alebo odcudzenie (napríklad je v koryte rieky, ktorá stúpa, alebo na frekventovanom chodníku). Pred premiestnením ho však musíte detailne nafotiť a zaznamenať súradnice.

### Čo je prísne ZAKÁZANÉ (a trestné)

Pri náhodnom objave v žiadnom prípade nesmiete:

- **Vyberať nález zo zeme** (ak mu priamo nehrozí poškodenie či odcudzenie), čistiť ho alebo inak upravovať.
- **Nález zatajiť alebo si ho ponechať doma.** Prechovávanie, zamlčanie alebo neohlásenie je protiprávne a klasifikuje sa ako priestupok alebo trestný čin zatajenia veci.
- **Cielene ďalej prehľadávať okolie, a to najmä s využitím detektora kovov.** Nelegálne hľadanie s detektorom je trestným činom poškodzovania archeologického dedičstva s hrozbou väzenia na 1 až 5 rokov.

### Aké sú vaše práva? (Nálezne a odmeny)

Zodpovedný prístup sa cení. Poctivému nálezcovi, ktorý splní zákonnú ohlasovaciu povinnosť a dodrží postupy pri ochrane nálezu, vzniká nárok na finančnú kompenzáciu.

Štát vám preplatí účelne vynaložené výdavky spojené s ohlásením a ochranou artefaktu. Zároveň vám môže byť priznané nálezné až do výšky 100 % hodnoty nálezu (o konkrétnej sume rozhoduje Pamiatkový úrad SR na základe znaleckého posudku).

### Kontakty na ohlasovanie nálezov:

Zoznam kontaktov na jednotlivé krajské pamiatkové úrady a ich archeológov nájdete na oficiálnej stránke Pamiatkového úradu SR:

<https://www.pamiatky.sk/ochrana-pamiatok/ochrana-archeologickych-nalezov-a-nalezisk/kontakty-archeologia>